

Na het jaar 2000 en de euro nu ISBN-13

Het ISBN, of het International Standard Book Number, is sinds 1970 het middel om gedrukte en digitale boekmaterialen internationaal uniek te identificeren. Met de 10 karakters waaruit het nummer bestaat, kunnen miljoenen unieke combinaties gemaakt worden, maar toch dreigt de voorraad nieuwe nummers op te raken. Daarom is op internationaal niveau beslist het huidige systeem om te vormen. Het nieuwe ISBN zal 13 karakters tellen. De 13-cijferige code zal overeenkomen met wat nu al als EAN-13 -- het European Article Number - toegekend wordt aan vele producten, waaronder boeken. Welke specificaties heeft het nieuwe nummeringssysteem precies en wat zijn de mogelijke gevolgen bij de omschakeling? En vooral, hoe kan een bibliotheek zich voorbereiden op ISBN-13?

Inleiding

ISBN-10

Het huidige ISBN (of ISBN-10) bestaat uit 10 karakters die gelezen kunnen worden in vier delen:

- een land- of taalaanduiding (1 tot 5 karakters);
- een identificerend element voor de uitgever;
- een identificerend element voor de publicatie;
- een controlecijfer (1 karakter).

Een voorbeeld: in het ISBN 90-417-0219-9 staat 90 voor een Nederlandstalige uitgave, 417 identificeert de uitgever, 0219 identificeert de publicatie en 9 is het controlecijfer dat berekend wordt door een formule op de voorgaande karakters toe te passen.

Aangezien een land- of taalaanduiding geïdentificeerd wordt door minimum 1 karakter, blijven er maximaal 8 karakters over om aan alle uitgevers en publicaties in dit gebied een uniek nummer toe te kennen. Voor bepaalde landen betekent dit dat er zonder omschakeling naar een ander nummeringssysteem binnenkort geen vrije nummers meer beschikbaar zijn. Momenteel zijn meer dan 160 landen aangesloten op het ISBN-systeem.

Van ISBN-10 naar ISBN-13

Het nieuwe ISBN (of ISBN-13) wordt gelijkgeschakeld met het EAN-systeem, meer bepaald met de Bookland-EAN-codering. Een Bookland-EAN is een 13-cijferige EAN-code waarin het huidige ISBN verwerkt is. Vanaf 1 januari 2007 zal een Bookland-EAN altijd gelijk zijn aan het ISBN.

ROSEMIE CALLEWAERT is
projectmanager catalogusbeheer bij het
Vlaams Centrum Openbare Bibliotheken vzw
rosemie.callewaert@vcob.be

Op dit moment starten Bookland-EAN's met de prefix 978. De prefix 979 is binnen het EAN-systeem ook gereserveerd voor boeken en zal in de toekomst gebruikt worden in Bookland-EAN of ISBN-13. De toevoeging van de nieuwe prefix 979 en de gelijkschakeling van EAN en ISBN zorgen voor een verdubbeling van de ISBN-nummeringscapaciteit. Het huidige gebruik van de parallelle identificerende codesystemen ISBN en EAN wordt hiermee opgegeven, wat voor een meer transparante communicatie moet zorgen. Bibliotheken, die naast boeken ook materialen aanbieden met enkel een EAN, zullen de voordelen van de gelijkschakeling ervaren.

De verschillen tussen de huidige ISBN-opbouw en de nieuwe ISBN-structuur kunnen als volgt worden samengevat:

- 13 in plaats van 10 karakters;
- een andere berekening van het controlecijfer (X zal niet meer voorkomen in een ISBN-13);
- gebruik van de prefixen 978 of 979;
- mogelijke introductie van nieuwe en/of gewijzigde taal- of landencodering;
- mogelijke introductie van nieuwe en/of gewijzigde uitgeverscodes.

Geschiedenis van het ISBN

- 1968: Standard Book Number (SBN) • Verenigd Koninkrijk • 9 karakters
- 1969: International Standard Book Number • Internationaal • 10 karakters
- 1970: ISBN-standaard wordt vastgelegd in ISO 2108
Internationaal ISBN-kantoor in Berlijn
- 2005: 166 landen zijn lid van het ISBN-systeem
- 2007: ISBN = (Bookland) EAN • 13 karakters

Coördinatie van het ISBN

Internationaal ISBN-hoofdkantoor

Het internationale ISBN-hoofdkantoor zorgt voor de promotie en coördinatie van het wereldwijde ISBN-gebruik. Op internationaal niveau wordt bepaald welke lokale ISBN-kantoren nodig zijn. Het hoofdkantoor beslist over de opdracht, de functie en de structuur van de lokale kantoren. Het internationale ISBN-hoofdkantoor werkt (nog tot maart 2006) vanuit de Duitse Staatsbibliotheek in Berlijn.

Lokale ISBN-kantoren

Per deelnemend land, streek, of taalgebied is er een ISBN-kantoor dat zorgt voor de toekenning en verspreiding van de nummers in het werkgebied.

Wat krijgt een ISBN?

Oorspronkelijk is het systeem opgezet voor boeken, maar het kan in principe worden gebruikt voor elke monografische publicatie of informatiedrager die door uitgevers of producenten wordt gepubliceerd of door bibliotheken wordt verzameld:

- boeken
- brochures
- landkaarten en plattegronden
- losbladige uitgaven
- zelfstandig verkochte afleveringen van tijdschriften met een thematisch karakter
- luisterboeken
- video, dvd
- computersoftware
- elektronische informatiedragers zoals diskettes, cd, cd-rom, audiocassettes
- elektronische uitgaven (printing on demand)
- mixed media
zelfstandige monografische publicaties die twee of meerdere verschillende mediatypes omvatten zoals een doos met een diskette, een cd-rom en een boek
- educatieve wandplaten, posters
- kalenders, agenda's

Wat krijgt geen ISBN?

- bladmuziek in losse vorm (ISMN)
- tijdschriften als seriële publicatie (ISSN)
- muziek op cd en dvd (EAN-13)
- kantoorartikelen (EAN-13)
- reclamemateriaal (EAN-13)
- elektronisch speelgoed, spelletjes (EAN-13)
- pakketten en displays (EAN-13)

Waar een ISBN aanvragen?

Een ISBN-aanvraag moet worden gericht aan het kantoor dat voor het land- of taalgebied van de aanvrager werkt. De vestigingsplaats van de uitgever bepaalt welk bureau de nummering van deze uitgever verzorgt.

Nederlandstalig deel van België

Boek.be • Hof ter Schrieklaan 17 • 2600 Berchem

na toekenning worden de gegevens opgenomen in de databank van Bureau ISBN Nederland

Franstalig deel van België

Agence Francophone pour la Numérotation Internationale du Livre (AFNIL) • Rue Grégoire de Tours 35 • 75006 Paris

De Koninklijke Bibliotheek van Brussel zorgt voor de ISSN-nummering van zowel Nederlandstalige als Franstalige Belgische seriële publicaties.

GTIN - UPC - EAN

GTIN - Global Trade Item Number

Een GTIN identificeert een handelseenheid (producten of artikelen) en kan daarvoor gebruikmaken van de EAN/UCC-8, UCC-12, EAN/UCC-13, EAN/UCC-14, UPC-A en UPC-E standaard nummeringsstructuren. Deze nummeringssystemen worden meestal aan de buitenkant van een product weergegeven in de vorm van een streepjescode.

UPC - Uniform Product Code

Het UPC-systeem (UPC-A en UPC-E) van de UCC - Uniform Code Council wordt enkel toegepast in de Verenigde Staten en Canada. De UPC-A en UPC-E codes zijn de tegenhangers van respectievelijk EAN-13 en -8. De UPC-codes zijn in de Verenigde Staten en Canada nog steeds in omloop maar worden sinds de fusie van UCC en EAN alsnog minder toegekend.

EAN – European Article Number

EAN is een verdere uitbouw van het Amerikaanse UPC-systeem van de Uniform Code Council. Om de internationalisering te bevorderen werd vanaf 1992 gesproken van het EAN-international of het EAN.UCC-systeem. De organisaties die verantwoordelijk waren voor het beheer en de coördinatie van de systemen (UCC en EAN) zijn gefusioneerd in één wereldwijde organisatie, de GS1 - number ONE in Global Standards. De verschillende EAN/UCC-systemen onderscheiden zich in het aantal karakters (8, 12, 13 of 14). De fysieke omvang van een artikel en eventueel ook de geografische toepassing zijn bepalend voor de keuze van nummeringsstandaard. EAN/UCC-8 wordt bijvoorbeeld enkel gebruikt voor artikelen die te klein zijn om een EAN-13 of 14 te krijgen. Een EAN-13 wordt voor alle producten wereldwijd gebruikt, behalve in de Verenigde Staten en Canada. Een EAN-14 wordt overal gebruikt en wordt vaak algemener GTIN genoemd.

BOOKLAND-EAN

Een Bookland-EAN is een EAN-13 waarin het huidige ISBN geïntegreerd is, of waaraan het toekomstige ISBN gelijk zal zijn. Een Bookland-EAN wordt momenteel als volgt opgebouwd:

- ISBN-10 zonder controlecijfer (9 karakters)
- Prefix 978 (3 karakters)
- Controlecijfer EAN (1 karakter)

Het 13-cijferige nummer bestaat dus uit vijf delen waarvan 3 met variabele lengte en 2 met vaste lengte. De delen met vaste lengte zijn het eerste (boekenprefix 978 of 979) en het laatste deel (het controlecijfer). De variabele delen zijn:

- de taal- of landencode (op dit moment 90 voor Nederlandstalige publicaties);
- het uitgeverselement;
- het publicatie-element.

Het internationale ISBN-hoofdkantoor bepaalt wie wanneer een (nieuwe) landencode krijgt. Er wordt samen met de introductie van ISBN-13 een herschikking van de landen- en mogelijk ook uitgevercodes verwacht. Op dit moment is nog niet bekend wie eventueel een nieuwe code zal krijgen. Alle vernieuwingen in de ISBN-standaard zijn gedocumenteerd in de 4de editie van de ISO 2108-standaard die begin 2005 is uitgegeven.

Doelstelling van het nieuwe nummeringssysteem

Behalve het verhogen van de nummeringscapaciteit gaat de introductie van de nieuwe norm gepaard met:

- standaardisatie van de metadata (titel, auteur...) bij ISBN-administratie;
- uniformisering en internationalisering van productidentificatie;
- een nieuwe internationale organisatie die de continuïteit moet garanderen (vanaf maart 2006).

De standaardisatie van de metadata zal gerealiseerd worden door de verplichting om elke ISBN-aanvraag of -registratie te voorzien van metadata opgesteld in het ONIX-formaat.

Het ISBN-13 wordt officieel ingevoerd op 1 januari 2007. Dit wil zeggen dat er op publicaties die uitgegeven worden na 1 januari geen ISBN-10 meer mag voorkomen. De nieuwe standaard is begin 2005 bekendgemaakt zodat er twee jaar tijd is voor overgangsmaatregelen. Mogelijke maatregelen of noodzakelijke voorbereiding op het nieuwe systeem worden toegelicht in *The international ISBN agency's guidelines for implementation* en in *The ISBN users' manual*, beide uitgegeven door het internationale ISBN-kantoor. Andere ondersteuning vanuit de ISBN-kantoren is voorzien in de vorm van omrekeningssoftware (rekenbladen en webformulieren) voor conversie van ISBN-10 naar ISBN-13 of omgekeerd, in het vertalen van de publicaties van het ISBN-hoofdkantoor over ISBN-13 en in het geven van informatiesessies aan geïnteresseerden.

ISMN en ISSN

Naast het ISBN voor boekmaterialen zijn er ook nog de soortgelijke nummeringssystemen voor bladmuziek en seriële publicaties: het ISMN of het International Standard Music Number (9 karakters), dat enkel gebruikt wordt door uitgever van bladmuziek, en het ISSN of het International Standard Serial Number (8 karakters) voor seriële publicaties. Het ISMN en het ISSN blijven in hun huidige vorm bestaan. Net zoals nu het geval is voor boeken met een ISBN-10, worden publicaties met een ISMN of ISSN meestal ook voorzien van een EAN-13 en is er zodoende een vaste bepaling van de prefix die gebruikt wordt bij de omzetting van de nummers. Voor seriële publicaties met een ISSN is de prefix 977 gereserveerd. Bladmuziek met een

ONIX - ONline Information eXchange

ONIX is een standaard voor het presenteren en communiceren van elektronische productinformatie voor de boekenindustrie. De ONIX-standaard is ontwikkeld en wordt onderhouden door EDITEUR in samenspraak met verschillende actoren uit de boekensector waaronder de Association of American Publishers, de Book Industry Communication (UK), de Book Industry Study Group (US) en gebruikersgroepen uit verschillende landen en werelddelen.

ONIX is enerzijds een dataformaat waarin bepaald wordt welke elementen opgenomen moeten worden om een product te identificeren (lijst met velden: titel, auteur, ISBN...) en een uitwisselingsstandaard (opgesteld in XML) waarin bepaald is hoe de data elektronisch verstuurd of aangeleverd moeten worden.

ONIX zorgt voor een gestandaardiseerde uitwisselingsmogelijkheid van data over gepubliceerde items over de hele wereld.

Omdat ONIX ook voor de bibliotheeksector interessante uitwisselingsperspectieven biedt, zijn er vertalingen gemaakt van ONIX naar veelgebruikte dataformaten in bibliotheken (MARC21 en UNIMARC). De vertalingen zijn gepubliceerd op www.editeur.org en zijn dus voor iedereen beschikbaar.

ISMN krijgt zoals andere boekmaterialen de prefixen 978 of 979 bij een omzetting naar EAN-13.

ISBN-13: introductie en overgangperiode*1 januari 2007*

Vanaf 1 januari 2007 mogen alleen nog publicaties met een ISBN-13 verschijnen. Dat wil niet zeggen dat ISBN-10-nummers volledig zullen verdwijnen. Het ISBN-10 zal in het handelsverkeer blijven voorkomen omdat publicaties van vóór 2007 altijd zullen blijven circuleren, hoofdzakelijk in bibliotheken, tweedehandsboekhandels en antiquariaten.

Uitgevers die na 1 januari 2007 nog ongebruikte ISBN-10-codes in voorraad hebben, kunnen die met een vaste formule omrekenen naar de ISBN-13-vorm. Wie 13-cijferige nummers zou willen omrekenen naar de mogelijke 10-cijferige vorm moet weten dat er enkel een variëteit vorm bestaat voor de cijfers die beginnen met 978. Cijfers die beginnen met de prefix 979 zijn sowieso uit het tijdperk van ISBN-13, omdat de nieuwe prefix pas na 1 januari 2007 gebruikt mag worden. Zij hebben bijgevolg nooit een variëteit vorm gehad met 10 karakters.

Overgangperiode - vandaag tot en met 31 december 2006

Een ISBN wordt nu binnen in de publicatie opgenomen, meestal op de keerzijde van de titelpagina. Het nummer wordt altijd voorafgegaan door de aanduiding 'ISBN'. Als er aan de buitenzijde ook een barcode met een Bookland-EAN opgenomen is, dan wordt het ISBN meestal boven de barcode in leesbare vorm (met scheidingstekens) afgedrukt en voorafgegaan door 'ISBN'.

In de overgangperiode, dat is de periode tussen vandaag en 1 januari 2007, worden uitgevers gestimuleerd om

het ISBN-13 overal te vermelden waar ook een ISBN-10 opgenomen is. Dus niet enkel boven de barcode, maar ook binnen in de publicatie. Er wordt gevraagd om de nummers in de publicatie op een verschillende lijn af te drukken en te laten voorafgaan door 'ISBN-13' en 'ISBN-10'. Vanaf 1 januari 2007 mag enkel nog het ISBN-13 vermeld worden, waardoor de aanduiding 'ISBN' dan opnieuw volstaat.

ISBN-10 + Bookland EAN

ISBN-13 = Bookland EAN

Introductie van ISBN-13 in de bibliotheek**Voor wie heeft het nieuwe ISBN gevolgen?**

De nieuwe nummering heeft gevolgen voor iedereen uit het boekenvak (uitgevers, boekverkopers, bibliotheken, bibliografische centra, systeemontwikkelaars en -leveranciers...) en voor iedereen die informatie (waaronder het ISBN) over boeken bewaart.

Wat zijn de gevolgen voor bibliotheken?

Bibliotheken zullen in tegenstelling tot sommige andere actoren uit de boekenketen blijvend geconfronteerd worden met beide ISBN-coderingssystemen. Bepaalde titels zullen bij heruitgave (waar vroeger soms hetzelfde nummer gebruikt werd) na 2007 een ander (omgerekend) nummer krijgen. Er zullen altijd zoekvragen blijven op basis van een ISBN-10... Het ISBN wordt in de bibliotheek voor verschillende doelen gebruikt: bestellingen, zoeken en identificeren van publicaties, linken van verwante documentatie, detecteren van dubbele (gelijke) titelbeschrijvingen... In elke bibliotheek zijn er zowel gegevensbanken, programma's als werkprocessen waarin het ISBN een rol speelt. Voor het inschatten van noodzakelijke voorbereidingen worden hier zowel de input en de output (gegevensbanken) als de software (programma's) en de werkprocessen bekeken in het licht van de omschakeling van ISBN-10 naar ISBN-13.

Voorbereiding op de omschakeling

Eerst rijst de vraag of er, enkel doordat het ISBN binnenkort iets langer zal zijn, wel een specifieke voorbereiding nodig is. Het antwoord is niet voorspelbaar en kan in geen geval veralgemeend worden. Elke situatie, ook binnen de bibliotheekcontext, is specifiek. De noodzakelijkheid om actie te ondernemen kan variëren van nihil tot enkele belangrijke maatregelen. Het is in elk geval duidelijk dat iedereen die in een bibliotheek werkt, op de hoogte moet zijn van de

nieuwe nummering om bijvoorbeeld mogelijke verwarring bij zoekacties op te vangen. Bibliotheken die nu al een EAN registreren (bv. voor muziek-cd's) en gebruiken voor opzoekingen, zullen vermoedelijk behalve enkele nieuwe afspraken voor boekmaterialen, weinig technische hinder ondervinden van de gelijkschakeling van EAN en ISBN omdat er al EAN's gebruikt worden.

Wat moet aangepast worden?

In bibliotheken kunnen aanpassingen nodig zijn in bepaalde werkprocessen, het kan noodzakelijk zijn om software aan te passen en het kan nuttig zijn om bepaalde data aan te passen of om te zetten. Vanaf 1 januari 2007 moeten alle bibliotheekprocessen waarin een ISBN gebruikt wordt, conform de nieuwe standaard uitvoerbaar zijn. Als ervan wordt uitgegaan dat deze processen (volledig) geautomatiseerd zijn, dan kunnen we stellen dat software in staat moet zijn om:

- een ISBN-13 op te nemen in alle databestanden;
- een ISBN-13 op alle schermen te kunnen tonen of afdrukken;
- publicaties te zoeken via een ISBN-13 en/of een ISBN-10.

Bij alle aanpassingen moet er rekening mee gehouden worden dat ISBN-13 en ISBN-10 samen blijven bestaan. Er moet dus zowel bij de input als bij de output mogelijkheid bestaan om te werken met een ISBN-10 en/of een ISBN-13. Net het feit dat de combinatie van beide nummers mogelijk moet zijn (ook voor een zelfde titel) kan voor conflicten zorgen, waardoor het nodig is weloverwogen beslissingen te nemen bij de voorbereidingen.

Mogelijke aanpassingen

Gezien de diversiteit in werk- en automatiseringsprocessen is het niet haalbaar om standaardaanpassingen voor te schrijven. Het is ook niet de bedoeling een exhaustieve lijst op te stellen van alles wat aangepast kan of moet worden in functie van het nieuwe ISBN-systeem. De hiernavolgende opsomming heeft wel de bedoeling bibliotheken en systeemontwikkelaars te sensibiliseren om stappen te ondernemen in functie van een naadloze overgang van ISBN-10 naar ISBN-13.

Zoals beschreven kunnen er aanpassingen nodig zijn aan software, data en werkprocessen waarin het ISBN een rol speelt. Per onderdeel worden enkele noodzakelijkheden opgesomd, gevolgd door opties voor wijzigingen of aanpassingen.

- Software

Eén bibliotheek kan verschillende softwarepakketten gebruiken waarin een ISBN geregistreerd wordt. Voor alle pakketten is vanaf ten laatste eind 2006 vereist dat:

- er een ISBN-13 ingegeven kan worden;
- er een ISBN-10 ingegeven kan worden;

- er gezocht kan worden op een ISBN met 13 karakters;
- er gezocht kan worden op een ISBN met 10 karakters;
- er eventueel invoercontrole (controle op correcte ingave op basis van het controlecijfer en controle op dubbele invoer) is bij gebruik van een ISBN-13;
- er eventueel invoercontrole (controle op correcte ingave op basis van het controlecijfer en controle op dubbele invoer) is bij gebruik van een ISBN-10;
- alle schermen en rapporten (besteldrukwerk, uitleendrukwerk, lijsten...) een ISBN kunnen weergeven met 13 en/of met 10 karakters;
- conversietabellen om data (bv. uitgever of publicatietaal) te genereren op basis van een onderdeel van het ISBN aangepast of uitgeschakeld worden.

Naast deze noodzakelijke eisen voor standaardfunctionaliteiten kan het nodig zijn aanpassingen te voorzien in meer specifieke software zoals: programma's en profielen voor matching en ontdebbling van records en/of zoekresultaten op basis van een ISBN, import- en exportsoftware, software voor interne of externe koppeling van content (covers, samenvattingen, inhoudstafels, primaire of full-textbron...) en diensten (IBL...) op basis van een ISBN.

Een voorbeeld: in de bibliotheekcatalogus is een titelbeschrijving opgenomen van een werk dat na 2007 heruitgegeven is. De titelbeschrijving bevat enkel een ISBN-13. In een andere databank met boekrecensies die via ISBN gelinkt is met de bibliotheekcatalogus, heeft datzelfde werk enkel een ISBN-10 omdat de eerste uitgave van 2004 is. Het verband tussen beide records zou moeten blijven bestaan.

Er moet ook gedacht worden aan de ISBN/EAN-lezers die in de bibliotheek gebruikt worden voor data-invoer. Barcode-scanners worden aangestuurd door software waarin bepaalde instellingen mogelijk zijn. Scanners zijn nu mogelijk geconfigureerd voor het lezen van EAN met een ISBN-omzetting als output. Ook hiervoor kan het nodig zijn om aanpassingen te doen.

Wijzigingsopties

- Veldlimiet verhogen voor input
De limiet van het ISBN-veld moet, zo nodig, opgetrokken worden van 10 naar 13 karakters. Het internationaal ISBN-kantoor adviseert in de *Guidelines for the implementation of 13-digit ISBNs* om minstens 14 karakters te voorzien, met het oog op toekomstige uitbreidingen of compatibiliteit met EAN/UCC-14.
- Karakterlimiet verhogen voor output
Alle rapporten en schermen waarbij voor het ISBN een karakterlimiet gedefinieerd is, moeten aangepast worden tot een outputmogelijkheid van minimaal 13 karakters.
- Invoerformaat en/of -instructies wijzigen
Invoerformaten moeten voorzien zijn op de invoer van zowel ISBN-10 als ISBN-13. Er kan een nieuw veld toegevoegd worden, het huidige ISBN-veld kan gebruikt worden voor de nieuwe nummering, of er kan een ander bestaand veld gebruikt worden om het ISBN-13 te registreren.

Als geopteerd wordt om invoer van de verschillende nummeringssystemen op veldniveau te scheiden, kan de invoercontrole veldafhankelijk gemaakt worden. Dit wil zeggen dat bij de ingave van zowel een ISBN-10 als een ISBN-13 het systeem controleert of het nummer correct is. Als geopteerd wordt voor invoer van ISBN-10 en ISBN-13 in hetzelfde veld, moet (als dit nog niet het geval zou zijn) een controle op het aantal ingegeven karakters ingebouwd worden om op basis daarvan het correcte algoritme voor het controlecijfer toe te passen.

Selectie van titels met een ISBN-10 en/of ISBN-13 is eenvoudiger als de data in een afzonderlijk veld opgenomen zijn. De eindgebruiker zal het gebruik van verschillende velden niet ondervinden als beide veldinhouden samen geïndexeerd worden.

- Interfaces wijzigen

Het kan nodig zijn om zelf gedefinieerde of systeem-bepaalde invoerschermen, -sjablonen of -formulieren aan te passen zodat voor alle boekmaterialen het ISBN-13-veld (ook) getoond wordt.

Zoekinterfaces of -formulieren moeten enkel gewijzigd worden als een ISBN-10 en ISBN-13 afzonderlijk geïndexeerd zouden worden. Dit is niet aan te raden omdat de meerwaarde hiervan niet duidelijk is en het zoeken hierdoor omslachtiger zou worden.

- Zoekvraag omzetten

De zoekactie op ISBN kan automatisch vertaald worden naar de variante vorm op basis van het omrekenings-algoritme. Deze oplossing is vooral interessant voor publicaties die zowel een ISBN-10 als een ISBN-13 gekregen hebben. Als de zoekvraag automatisch vertaald en verdubbeld wordt zal een titel onafhankelijk van de zoekvraag en van het toegekende nummer altijd gevonden worden.

- Dubbele invoer of verwante informatie herkennen

In een matchprofiel (vastgelegde voorwaarden om titelbeschrijvingen van gelijke publicaties te herkennen) moet bepaald worden of een omgerekende 13-vorm als een match aangezien wordt of niet.

- ...

Omdat uitgevers gestimuleerd worden een ISBN-13 in de overgangperiode (die nu loopt) te vermelden naast het ISBN-10, kunnen de nummers in de nieuwe vorm al gebruikt worden. Het is dus niet nodig om tot 2007 te wachten met software-aanpassingen of nieuwe invoerafspraken.

- Data

In bepaalde bestanden zal het nodig zijn nummers om te zetten of toe te voegen. Dit kan manueel gebeuren als het om enkele titels gaat, of geautomatiseerd als een volledig bestand een ISBN-13 moet krijgen. In uitgevers- en boekhandelcatalogi waarin alle of de meeste titels nog in-print zijn, is een automatische omzetting of toevoeging van nummers waarschijnlijk de beste oplossing. Voor bibliotheken kan het nieuwe nummer gradueel toegekend worden op het moment dat het verschijnt in een uitgeversfolder of op een publicatie.

Bij een geautomatiseerde omzetting zouden titels in de bibliotheekcatalogus die eind 2006 nog in-print zijn, automatisch een ISBN-13 kunnen krijgen. Maar omdat boeken in-print niet 'herkenbaar' zijn in een bibliotheekcatalogus, en omdat boeken die out-of-print zijn, weer in-print kunnen komen, zou er een automatische toevoeging van ISBN-13 voor alle titels uitgevoerd moeten worden, ook voor boeken die nooit een ISBN-13 zullen krijgen. Dergelijke aanpassingen zijn niet overbodig of foutief, maar evenmin noodzakelijk.

Wijzigingsopties:

- ISBN-13 toevoegen

Een conversieprogramma voegt eenmalig en automatisch ISBN-13 toe op basis van het aanwezige ISBN-10.

Omdat bepaalde boeken nooit een ISBN-13 zullen krijgen is het belangrijk het ISBN-10 niet te overschrijven, maar te laten bestaan.

- Manuele omschakeling

Bij het voorkomen van een ISBN-13 of een EAN worden die vanaf nu opgenomen in een nieuw record, of toegevoegd aan bestaande titelbeschrijvingen.

- ...

- Werkprocessen

Het zal nodig zijn om instructies te voorzien voor iedereen die geconfronteerd wordt met ISBN's. Bijvoorbeeld:

- hoe zoeken op een ISBN-10 en/of ISBN-13?

- in welk veld moet het nieuwe ISBN opgenomen worden?

- wordt er geopteerd om een ISBN-10 en een ISBN-13 naast elkaar op te nemen in één titelbeschrijving, of moet er altijd een nieuwe beschrijving gemaakt worden als het nummer nieuw is of meer karakters heeft?

- zal het nieuwe ISBN gescand worden voor invoer of (inclusief de scheidingstekens) overgetikt worden?

- eventuele afspraak om een EAN niet (meer) te overlappen met eigen barcodes of etiketten

- worden beide nummers opgenomen in de overgangperiode?

- ...

Wijzigingsopties

- Afspraken voor het registreren van een ISBN-13

Afhankelijk van het dataformaat waarin publicaties geregistreerd worden, moet bepaald worden in welk veld een ISBN-13 opgenomen wordt. Bibliotheeksystemen waarbij de invoer gebaseerd is op een MARC-formaat zijn gebonden aan wat de standaard hiervoor voorziet. In MARC21 zijn velden voorzien voor ISBN en andere standaardnummers waaronder EAN en UPC. De invoer kan gescheiden worden, en bij elk nummer kan het type van het identificatiesysteem aangegeven worden. Eén record kan zowel een ISBN-10, een Bookland-EAN (of ISBN-13) als een UPC bevatten. De drie nummers, die zelden in combinatie zullen voorkomen, zijn bijgevolg door het dataformaat gecodeerd en herkenbaar. UNIMARC voorziet op dit moment niet de mogelijkheid om een EAN of UPC afzonderlijk te coderen in het dataformaat. Een (Bookland)EAN of een ISBN-13 kunnen wel in een lokaal veld, of in het standaard ISBN-veld opgenomen worden.

- Invoerformulieren of -sjablonen
Als het ISBN-13 in een ander veld dan het ISBN-10 opgenomen wordt, zal het nodig zijn alle invoerformulieren voor boekmaterialen aan te passen.
- ISBN-13 scannen
In principe zou een ISBN nooit nog overgetikt moeten worden. De gelijkstelling van EAN en ISBN en de aanwezigheid van de barcode maken dat het ISBN altijd gescand kan worden.
- ...

Vorbereiding op de omschakeling

Ook al is het niet mogelijk om voor het omschakelingsproces standaardprocedures voor te schrijven, toch kan elke bibliotheek wel enkele gelijke stappen ondernemen om te komen tot een individueel omschakelplan:

Stap 1: inventariseren van het ISBN-gebruik in de bibliotheek
Waar, hoe en waarom wordt het ISBN gebruikt in de bibliotheek. Maak een lijst van programma's (eventueel schermen binnen de programma's), databanken en documenten waarin het ISBN gebruikt wordt.

Stap 2: inventariseren van de impact van de omschakeling
Wat zijn, op basis van de inventaris, de te voorziene gevolgen van de gelijkstelling van ISBN en EAN? Denk hierbij aan de impact in de bibliotheek, maar ook aan eventuele gevolgen voor externen (bv. andere bibliotheken die records afnemen).

Stap 3: betrokkenen contacteren en informeren
Vraag na bij de systeemleverancier of -ontwikkelaar of er wijzigingen voorzien worden in functie van het ISBN-13 en zo ja, welke en wat de impact is.
Vraag aan boekleveranciers wat hun plannen zijn en wat de status van implementatie is. Kunnen er na 2007 nog bestellingen gedaan worden op basis van een ISBN-10? Kan er nu al besteld worden op basis van een ISBN-13?

Stap 4: schrijf de overgangs- en omschakelmaatregelen uit
Als uit stap 1 en 2 blijkt dat voor de bibliotheek actie nodig is als voorbereiding op het nieuwe nummer, schrijf die acties dan uit in de volgorde zoals ze het best worden uitgevoerd.

Conversieformulier ISBN-10 naar ISBN-13 op de website van het ISBN-hoofdkantoor.

Stap 5: uitvoeren en communiceren van de acties
Ga over tot uitvoering en communiceer intern en extern elke actie op voorhand en na uitvoering.

Besluiten

Alle voorgestelde aanpassingen zijn in principe nu al realiseerbaar. Geen enkele van de wijzigingen is pas mogelijk na de officiële start van ISBN-13. Dus waarom nog langer wachten? Het kan interessant zijn om nu al EAN en ISBN-10 naast elkaar op te nemen. Op die manier kan het snel duidelijk worden welke problemen kunnen opduiken en is er nog voldoende tijd om oplossingen te voorzien.

Bepaalde organisaties, waaronder de Book Industry Study Group (BISG), vragen aan alle boekpartners om te kunnen communiceren met de 3 identificeersystemen: ISBN-10, ISBN-13 (of EAN-13) en EAN-14 (of GTIN). Er wordt geadviseerd om alle nummers die voorkomen op een publicatie op te nemen en te tonen en/of af te drukken. Het kan echter niet de bedoeling zijn dat dit tot verwarring zou leiden bij het identificeren van publicaties of dat er op publiekschermen in de bibliotheek een veelheid van nummers gepresenteerd wordt waarvan niet meer duidelijk is wat de functie of het nut is.

De BISG pleit ook voor GTIN-compliance in alle communicatie. Hiermee wordt bedoeld dat alle standaardnummeringssystemen opgenomen worden in 14-cijferige velden. UPC-12 en EAN/UCC-13 (inclusief het Bookland-EAN) kunnen aan het GTIN-formaat aangepast worden door een inleidende nul toe te voegen.

Een ander advies kan zijn om ISBN's altijd volledig en dus identiek over te nemen zoals ze gepresenteerd worden in de leesbare vorm. Dat zijn immers de nummers die bij het publiek bekend zijn en waarop gezocht wordt.

Het belangrijkste advies is om in de bibliotheek afspraken te maken en identificerende nummers altijd op dezelfde manier te registreren. Door foutieve toevoegingen of verkeerde omrekeningen kan een publicatie onvindbaar worden. Deze afspraken zijn nodig in functie van de uiteindelijke bedoeling van het ISBN: een publicatie eenduidig identificeerbaar maken.

Meer informatie

ISBN – algemeen

- <http://www.isbn-international.org> / International ISBN Agency (Berlin)
- www.isbn.nl / ISBN Agency Nederland en Vlaanderen
- www.isbn.org / Bowker, R.R.

ISBN – gebruikershandleidingen

- <http://www.isbn-international.org/en/manual.html> / International ISBN agency (Berlin)
- <http://www.isbn-international.org/en/download/implementation-guidelines-04.pdf> / International ISBN agency (Berlin), 1ste editie, oktober 2004

ISBN – verwante standaarden

- <http://www.ean-int.org> / GS1 (number ONE in global standards)
- <http://www.ismn-international.org> / International ISMN Agency (Berlijn)
- <http://www.issn.org> / ISSN International Centre (Parijs)
- <http://www.editeur.org> / International Group for Electronic Commerce in the Book and Serials Secors (ONIX)

ISBN – verwante organisaties

- <http://www.boek.be> / Boek.be
- <http://www.bisg.org> / Book Industry Study Group
- <http://www.bic.org.uk> / Book Industry Communication
- <http://www.publishers.org> / Association of American Publishers

ISBN – omrekeningsprogramma's

- <http://www.isbn-international.org/converter/converter.html>
- <http://www.isbn.org/converterpub.asp>

SAMENVATTING

In 2005 is de publicatie gestart van de nieuwe ISBN-standaard die in 2007 geïmplementeerd zal worden. Een overgangperiode is voorzien opdat iedereen zich zou kunnen voorbereiden op het gebruik van boekidentificatienummers met 13 in plaats van 10 karakters. Zijn bibliotheken klaar voor de komst van de nieuwe ISBN-standaard, en hoe kunnen zij zich voorbereiden op de omschakeling? Een standaard omschakelingsprocedure voorschrijven is niet mogelijk omdat de manier waarop het ISBN gebruikt wordt per organisatie kan verschillen. Het is wel mogelijk enkele aandachtspunten en aanbevelingen op te sommen zodat onaangename verrassingen in 2007 vermeden worden.

ABSTRACT

In 2005, the publication has started of a new ISBN standard, which will be implemented in 2007. The actual transitional period gives all instances involved the opportunity to prepare themselves for the use of the book identification number comprising 13 instead of 10 characters. Are libraries ready for the arrival of the new ISBN standard, and how can they prepare themselves for this conversion? It is impossible to outline a standard conversion procedure, since organisations can make use of ISBN in different ways. It is possible, however, to list some points of interest and recommendations so as to avoid unwelcome surprises in 2007.

Papier-restauratie

Schilderij-restauratie

Steen- en gips restauratie

ART AND DOCUMENT CONSERVATION

www.artanddocumentconservation.com

Kon. Wilhelminahaven ZZ19
3134 KG Vlaardingen

Telefoon 0031 (0)10 - 234 02 91
Fax 0031 (0)10 - 460 34 37
Calamiteiten 0031 (0)6 - 38 26 30 77
E-mail info@artanddocumentconservation.com